

ПРИМОРСКИ СРЕЩИ КЛИО '99

От осми до тринадесети юни 1999 г., в навечерието на новото хилядолетие, в Приморско за пореден път се срещнаха историци от цялата страна. Конференцията бе организирана от Института по история към БАН, под ръководството на директора ст. н. с. I ст. д. и. н. Георги Марков и със спомоществателството на фондация “Отворено общество”. В непринудена атмосфера участниците споделиха последните си творчески идеи, тези и мнения.

По традиция конференцията бе открита от ст. н. с. I ст. д. и. н. Георги Марков с няколко приветствени думи и доклад на тема “Синдромът Ялта–Малта”. Акцентът бе поставен върху срещата на високо равнище край остров Малта и последвалите преломни исторически промени. Авторът изказа предположения за евентуалните сценарии и все още секретното, но явно преразпределение на сферите на влияние между двете световни сили СССР и САЩ.

Докладите на участниците бяха разпределени тематично в няколко секции. В първата от тях, озаглавена **Десет години след падането на “стената”**, бяха представени и дискутирани съвременни историко-политически проблеми с пряко или косвено отношение и към българската история. Интерес предизвикаха докладите на Лъчезар Стоянов на тема “България и началото на студената война”, на Пламен Цветков “Свършено, несвършено и недовършено от българските историци след 1989 г.” и на Илияна Марчева “Възход и падение – Т. Живков срещу В. Червенков”. Съвременната тематика и интересните мнения провокираха и дискусиата в края на тази първа секция.

Вторият тематичен кръг – **Новият международен ред**, също засегна проблемите на съвременната история и геополитика. “Новият международен ред, НАТО и европейската сигурност” на

Агоп Гарабедян и “Вятърът на промяната” на Виолета Костова очертаха проблеми на съвременното национално и международно политическо развитие. Оформи се и кръг от доклади, които насочиха вниманието на присъстващите към проблема за руското присъствие на Балканите и в Европа от средата на XIX до края на XX век. Техните автори Нина Дюлгерова, Петя Димитрова и Андрей Андреев представиха интересни проблеми и изводи, които провокираха дискусия след края на докладите в секцията. Не помалък интерес предизвикаха и докладите на Наталия Христова “Българският интелектуалец и властта през втората половина на XX век” и на Николай Кочанков “Словашката национално-авторитарна държава (1939 – 1944)”.

Третата секция – **България между Изтока и Запада**, обхваща периода от средновековието до най-ново време. Българското средновековие бе широко застъпено в докладите на Цветана Чолова, Христо Димитров, Сашка Георгиева и Ивелин Иванов. Обсъдени бяха проблемите на външнополитическата ориентация и морската мощ на средновековна България. Интересен бе и докладът на Рая Заимова, която представи в най-общи щрихи имагологията и мястото ѝ в историческите изследвания за българите. Ролята на родния стопански елит като мост между Изтока и Запада в края на XIX и началото на XX век бе разгледана в доклада на Мартин Иванов.

Четвъртото заседание бе посветено на темата **Представите за България и българите. Историографски концепции**. Пенка Ангелова от Главно управление на архивите представи ролята на България в “Предначертанието на Гарашанин”, което става достояние на широката общественост през 1906 г. и което е преведено за пръв път на български език от авторката. Интерес предизвикаха и докладите на Мариана Лечева от Главно управление на архивите и Румяна Първанова по теми от новата българска история.

Историографската тематика бе застъпена в докладите на Стоян Боричев от АИМ, Анна Кочанкова от Софийски университет “Св. Кл. Охридски” и Николай Проданов от Великотърновски университет “Св. св. Кирил и Методий”. Последният предложи един аргументиран и убедителен отговор на въпроса кога българската

историопис се превръща в наука. Отоговорът бе – категорично след Освобождението, когато чрез законова база се създава структурата и институционалният скелет на българската историческа наука.

Петата и шестата секция бяха посветени на **проблемите на обществено-политическите и културните модели на развитие и българските общности зад граница**. Близка по тематика бе и седмата секция, която работи по **проблема за малцинствените общностни групи, тяхната еманципация и държавен интегритет**. Сред най-интересните доклади в тези секции бяха “За българите в Мала Азия” на Екатерина Венедикова от Института по история, “Идеи и практики за регламентиране на малцинствените реалности в съвременна Европа” от Благовест Нягулов, “Славофоните в Гърция...” на Боряна Бужашка от Централния институт за политически изследвания и “Аспекти на българската политика спрямо помаците 1912 – 1944” от Александър Велинов. Болезнеността и актуалността на тематиката предопределиха силния интерес и оживените дебати по докладите в тази последна секция. Един от централните обсъждани въпроси бе за помашкото малцинство в България и зад граница – в Гърция, за неговия статут и политиката на българската държава. Всъщност получи се един добре насочен, конкретен и пълноценен дебат, който обхваща както теорията, така и практиката на малцинствените въпроси. Един от основните изводи бе за сложността и многоаспектността на проблематиката и за пореден път бе изтъкнато разминаването между съвременната историческа мисъл и политическите действия на родния елит.

Конференцията бе закрыта от Георги Марков с думи на удовлетворение от нивото на работа и желание и надежда за продължаване на тази толкова полезна традиция.

Конференцията се случи. За пореден път. Да ѝ пожелаем дълголетие и успех.

Ивелин Иванов